EDUSKUNNAN TULEVAISUUSVALIOKUNNALLE

Asia: E 27/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen ennakkovaikuttaminen Euroopan terveysunionin tulevaisuuteen.

Tulevaisuusvaliokunta oli kiinnostunut johtamani ICAN digitaalisen yksilöllistetyn syöpälääketieteen lippulaivan näkökulmasta terveysteknologian ja lääkealan tulevaisuuteen ja tutkimustiedon vaikuttavuuden lisäämiseen ja erityisesti kannanottoa mihin suuntaan terveysteknologia ja lääkeala ovat kehittymässä.

Syöpäsairaudet ovat kasvava globaali kansanterveydellinen uhka ja ne yleistyvät väestön ikääntymisen myötä. Tällä hetkellä 40% väestöstä sairastuu syöpään elämänsä aikana ja vuonna 2040 luvun arvioidaan olevan yli 60%. Tieteellinen yhteisö ja yhteiskunta ovat investoineet syövän ehkäisyyn, varhaiseen toteamiseen, eloonjäämiseen ja potilaiden elämänlaadun parantamiseen. Nämä tulevat säilymään myös tulevaisuudessa tärkeinä ja keskeisinä kohteina. Syövän hoito on kuitenkin muuttumassa ja siihen ovat vaikuttaneet viime vuosina tutkimuksen kautta saatu uusi tieto ja merkittävät terveysteknologian läpimurrot, jotka mahdollistavat syöpien yksilöllisemmän diagnosoinnin ja sitä kautta myös täsmähoitojon kehittämisen.

Tämä uusi ala - täsmäsyöpälääketiede - edustaa lupaavaa potilaslähtöistä lähestymistapaa, joka perustuu syöpäkasvainten geneettisten ja molekyylitason löydösten huomioimiseen hoidossa: sama solusalpaaja hoito ei toimi kaikille potilaille, vaan tarvitsemme yhä enenevässä määrin kohdennettuja hoitoja kullekin syövälle. Suomen onkin tärkeä varautua täsmäsyöpälääketieteen käyttöönottoon terveydenhuoltojärjestelmässämme. Se koskee sekä terveysteknologiaa että lääkealaa.

Vaikka täsmäsyöpälääketiede on avannut uusia mahdollisuuksia syövän ehkäisyssä ja hoidossa, sen käyttöönotto on ollut Suomessa hitaampaa kuin verrokkimaissa. Tällä hetkellä syöpäkasvaimesta analysoidaan yksittäisiä muutoksia, ja tämä ei riitä optimaalisten hoitotuloksien saamiseen. Täsmäsyöpälääketieteessä tulee yhdistää korkealaatuinen geneettinen ja muu molekyylitason tieto (molekyyliprofilointi) muihin saatavilla oleviin tietoihin, kuten rekisteritietoihin. Tulevaisuudessa tietoja analysoidaan yhä enenevässä määrin koneoppimisen ja tekoälyn keinoin ja sen avulla sekä laajan tietojoukon että yksilön tietoja pystytään yhdistämään ja sitä kautta löytämään olennaisia piirteitä, jotka tulee ottaa huomioon yksilöllisten hoitojen valinnassa.

Digitaalinen terveys on räjähdysmäisesti kasvava ala, jonka avulla pystymme analysoimaan tietoja useista eri lähteistä kuten kansallisista rekistereistä (mm. kelan rekisterit) ja terveydenhuolto-järjestelmän tiedoista. Tämä antaa sekä hoitohenkilökunnalle että kansalaisille paremman mahdollisuuden seurata, hallita ja parantaa yksilön terveyttä ja terveydenhuollon tarjontaa. Vaikka digitaaliselle terveydelle on valtava kysyntä ja markkinat, useiden tietolähteiden integrointi edustaa merkittävää haastetta terveydenhuollon ja syövänhoidon näkökulmasta, esimerkiksi kansalaisten ja julkisten terveydenhuoltojärjestelmien osalta. ICAN lippulaivassa pyrimme pilotoimaan, miten yksittäisen syöpäkasvaimen tarkka profilointi pystytään yhdistämään laajempaan tietojoukkoon ja sitä kautta löytämään potilaille uusia, tehokkaampi hoitovaihtoehtoja. Hoitojen saaminen potilaille on kuitenkin erittäin haasteellista, koska mm. lääkekorvattavuusasiat estävät lääkkeiden käytön, mikäli ne eivät ole hyväksytty tiettyyn syöpätyyppiin. Tulevaisuudessa lääkkeiden hyväksymisprosessi tarvitsee muutosta, jotta täsmäsyöpälääketieteen tietoja voidaan hyödyntää potilailla.

Suomen hallitus on jo aiemmin tehnyt merkittäviä investointeja strategiseen terveyssektorin kasvuun (mm. Kansallisen syöpäkeskus FICAN ja biopankit). Uudessa hallitusohjelman toteuttamisen myötä on lähdetty muodostamaan kansallista syöpästrategiaa. Tulevaisuudessa näille nopeasti muuttuville aloille tarvitaan jatkuvaa panostusta, ja tutkimuksesta saatua tietoa tulee integroida paremmin terveydehuoltojärjestelmään, jotta niistä saadaan hyöty potilaalle. Lakien tulee tukea potilas- ja rekisteritietojen hyödyntämistä tutkimuksessa ja sitä kautta potilaiden hoidossa. Näkemyksemme mukaan potilaiden hoito tulevaisuudessa tulee perustumaan yksilölliseen täsmälääketieteeseen ja tämä vaikuttaa huomattavasti lääkealan kehitykseen. Terveysteknologiset ratkaisut vaativat myös kehittämistä, jotta ne tulevaisuudessa pystyvät hyödyntämään suuret tietomäärät potilaiden hoidossa.

Helsingissä 22.5.2024

Professori Satu Mustjoki
ICAN lippulaivan tieteellinen johtaja
Helsingin yliopisto ja HUS Syöpäkeskus
Haartmaninkatu 8, 00290 Helsinki

Puh. +358-9-471 71898/ +358-40-552 1606
E-mail Satu.Mustjoki@helsinki.fi/